

hvad man har fundet, dog kun i meget grove træk. Efter Ingstads og arkæologernes opfattelse er fundene norrøne. En tenvægt af form og materiale som dem, man kender flere af fra udgravninger i Grønland, virker overbevisende norrøn. De omtalte C-14-dateringer peger på første halvdel af 1000-tallet, men der nævnes ingen sådan datering i forbindelse med tenvægten. Ingstads lokalisering af de norrøne rejseruters stednavne på disse kanter virker mere relevante end Tornøes. Helge Ingstad er forøvrigt her i hovedsagen i overensstemmelse med Jørgen Meldgårds lokaliseringer fra 1961.

Begge bøger følger sig ind i listen over den efterhånden voluminøse litteraturmængde med vinlandsrejserne som emne. Denne liste kan studeres i Tornøes bog. Selvom den ikke er fuldstændig, fylder den godt, og er denne bogs mest værdifulde bidrag.

FINN GAD

KARL BOSL: Frühformen der Gesellschaft im mittelalterlichen Europa. Ausgewählte Beiträge zu einer Strukturanalyse der mittelalterlichen Welt. München-Wien, R. Oldenbourg, 1964. 520 s. 52 DM.

Udvalget af professor Karl Bosls arbejder bærer sin titel med rette. De enkelte bidrag er vidt forskellige i oprindelse og sigte, spænder fra små skitseprægede indlæg i en aktuel kulturdebat over større videnskabelige enkeltundersøgelser til dristig historisk syntese. Et udtalt fælles præg består dog i forsøget på socialhistorisk strukturanalyse, historisk forskning i konfrontation med navnlig sociologien, og samlingen bliver herved eet blandt mange eksempler på det frugtbare møde mellem historien og samfundsvidenskaberne, som især de seneste årtiers tyske forskning har oplevet.

Forfatterens teoretiske hovedanliggende består i sociologiens utvivlsomme funktion i socialhistorien – som »hermeneutisk princip« – og udvalget bærer da også rigt vidnesbyrd om, at sociologisk præget udlægning af overleverede begreber og kategorier bringer forskeren langt videre, end det er muligt f. eks. ad filologisk vej. Der kan heller ikke være tvivl om, at sociologens søgen efter faste begreber, gyldige i det mindste for et flertal af enkelttilfælde, også i nogen grad må blive socialhistorikerens, ikke mindst når han skal tale ind i vor moderne tekniske kultursituation, der ikke ejer tidligere tiders interesse for det »einmalige«. Mere eller mindre nuancerede forestillinger om opbygning og funktion af gruppe, samfund og stat har vel altid indgået i historikerens forestillingsverden – givet allerede med anvendelsen af gængse begreber som »Deutschland, Frankreich, Volk, Staat, Stamm, Sippe usw., ohne die die Geschichte nicht auskommt, die aber soziologische Idealtypen sind« (s. 476 med et citat af Max Weber). Men dette gælder vel egentlig også det 19. århundredes individualiserende historieforskning, som forfatteren i nogen grad lægger for had (eks. s. 472). Uden et vist – omend unuanceret – begreb om det jævne og typiske havde det vel næppe været muligt at gøre det »einmalige« så interessant. Vægtforskydningen i den historiske betragtningsmåde fra det individuelle til det almene søger sin begrundelse i en ændret kultursituation.

Der er grund til at dele forfatterens glæde over, at sociologien har opgivet »den totalen Systemanspruch ihrer modernen Begründer Saint Simon, Comte,

Spencer und Karl Marx zugunsten einer sachlich-pragmatischen, systemoffenen, also bescheideneren Fragestellung« (s. 481). Det maner til overbærenhed med sådanne betragtninger som at Karl den Store var forud for sin tid (s. 28), eller at »aus den nordischen Quellen und besonders Beowulf ist die Hofhaltung der Dänenfürsten zu Beginn des 6. Jahrhunderts ziemlich gut bekannt« (s. 242).

Professor Karl Bosls socialhistoriske betragtningsmåde hæver sig dog op over hverdagen navnlig ved den sikre balancekunst mellem sociologi og historie. Det er prægnant formuleret i indledningen til den fremragende fortolkning af begreberne *potens* og *pauper* (s. 106–134), en tidligmiddelalderlig social differentiering, der udvikler sig til den højmiddelalderlige pauperismens ideologi (klosterfolket som »*pauperes Christi*«, men rekrutteret fra lag, der ellers måtte betegnes som *potentes*). Det hedder her principielt: »Historie unter sozialgeschichtlichem Aspekt projiziert nicht mehr gegenwärtige Situationen in die Vergangenheit und deutet ihre Einheiten . . . nicht nur teleologisch im Hinblick auf ein bekanntes Endergebnis, sondern untersucht das Ineinander der sozialen Gebilde im Rahmen einer Einheit wie auch im Vergleich mit anderen . . . Der Sozialhistoriker interessiert sich für die Dynamik seiner Gebilde ebenso wie für deren Statik, die zeitliche und räumliche Fixierung der jeweiligen Struktur ist gerade ihm ein ernstes Anliegen« (s. 106).

Faghistorikeren vil utvivlsomt værdsætte den inspirerende syntese, *Das Hochmittelalter in der deutschen und europäischen Geschichte* (s. 377–412), men måske nok så meget de tre store afhandlinger om de kongelige, kirkelige og højadelige *ministeriales* i tysk middelalder, *Vorstufen der deutschen Königsdienstmannschaft* (s. 228–276), *Das ius ministerialium* (s. 277–326) og ikke mindst *Die Reichsministerialität* (s. 327–356). Karakteristikken af dette tjenesteforhold, hvis udspring føres helt tilbage til den romerske oldtid, og dokumentationen af denne tjenesteadels funktion i det tyske kongedømme er sikkert forfatterens hovedfortjeneste. Disse afhandlinger frembyder tillige ypperlige eksempler på anvendelsen af en sociologisk præget hermeneutik.

Fra Max Weber stammer forfatterens ideal af den socialhistoriske betragtningsmåde: »Sozialgeschichte . . . ist geschichtlich gesättigte Soziologie« (s. 378). Læseren af professor Bosls arbejder har ikke mindst grund til at glæde sig over den historiske mætningsgrad.

KAI HØRBY

ERIC JOHN: *Land Tenure in Early England. A Discussion of some Problems.* Studies in Early English History, ed. by H. P. R. Finberg, vol. I. Leicester University Press 1960, 2nd impression 1964. xii + 184 s. 30 sh.

Engelsk historieforskning kan opregne en række klassiske kontroverser og blandt dem den diskussion, man har ført om, hvorvidt det engelske samfund var feudaliseret eller havde væsentlige feudale træk allerede i angelsachsisk tid, eller – således som Round og Stenton hævder – om William I skabte feudaliseringen efter erobringen i 1066. Maitland, som indledte debatten, tilsluttede sig det første synspunkt, men føjede dog til, at »many an investigator will leave his bones in that desert before it is accurately mapped«. Dr. John har påny begivet